

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ Ἄρθρου.

Α΄.

Τὰ ὀνόματα ἐκφέρονται ἢ ἀδιορίζως· οἷον, ἄνθρωπος, φιλόσοφος, ζωγράφος, ἢ γουν εἰς τις τῶν ἀνθρώπων, τῶν φιλοσόφων, τῶν ζωγράφων· ἢ ὠρισμένως· οὕτω δὲ πάλιν ἢ διορίζεται ἕλονται εἶδος, ἢ διακρίνεται ἕξοχός τις ἰδιότης τοῦ εἶδους, ἢ σημαίνεται, τὸ ὅποιον μᾶς εἶναι ἐγνωσμένου· καὶ τότε προτάσσεται τὸ λεγόμενον ἄρθρον (ΠΕ΄)· οἷον, Ὁ ἄνθρωπος ὑπερβαίνει ὅλα τὰ ζῶα κατὰ τὸ λογικόν· Ὁ κύων εἶναι φιλοδέσποτον ζῶον. Ὁ ζωγράφος ἤλθε νὰ σχεδιάσῃ τὴν εἰκόνα. Σημαίνεται δὲ κάποτε μὲ τὸ ἄρθρον καὶ τὸ ἐξέχον τὰ ἄλλα εἰς τὸ εἶδος του· οἷον ὁ ποιητής, ὁ φιλόσοφος, ἀντὶ ὃ Ὅμηρος, ὁ Ἀριστοτέλης. Τὰ δὲ κύρια ὀνόματα, ὡς εἰκόθεν ὠρισμένα καὶ γνωστὰ, δύναται νὰ ἐκτεθῶσι καὶ ἀνάρθρως· οἷον, Σωκράτης, Πλάτων· οὕτω φέρονται πολλάκις εἰς τὴν παλαιάν γλῶσσαν μας· οὕτω τὰ μεταχειρίζεται πάντοτε ἡ Γαλλικὴ, καὶ ὅλαι σχεδὸν αἰ νεώτεραι γλῶσσαι. Εἰς δὲ τὴν ὀμιλουμένην ἀκόμη δὲν ἔγινε τοιαύτη ἡ χρῆσις των.

ΛΑ΄. Τὸ Ἄρθρον, καθ' ἑαυτὸ θεωρούμενον, δὲν ἐπιδέχεται κυρίως οὔτ' ἀριθμὸν οὔτε πτώσιν· διότι τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι εἰμὴ ὀριστικὸν σημεῖον· καὶ εἰς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν τὰ ἄρθρα a, the εἶναι παντάπασιν ἄκλιτα· ἀλλ'

ἐπειδὴ εἶναι σφικτὰ δεδεμένα μὲ τὰ ὀνόματα· διὰ τοῦτο εἰς πολλὰς γλώσσας, καθὼς καὶ εἰς τὴν ἰδικὴν μας, κλίονται καὶ κατὰ γένος καὶ κατ' ἀριθμὸν καὶ κατὰ πτώσιν· οἶον ὁ, ἡ, τό· αἶ, αἶ, τῆ, τῆ, τῆ, τῆ, τῶν κτλ. ὡς εἶναι γνωστὸν ἀπὸ τὴν μερικωτέραν γραμματικὴν.

ΔΒ'. Πιθανῶς τὸ ἄρθρον ἐπαραλαμβάνετο κατ' ἀρχὰς εἰς δεῖξιν τῶν εἰς τὴν αἴσθησιν πιπτόντων ἀντικειμένων· οἶον, Ὁ παταμὸς, αὐτὸ τοῦ, Οὗτος ὁ παταμὸς, τὸν ὀποῖον βλέπω· καὶ μὲ τοιαύτην δύναμιν τὸ ἀπαυτῶμεν εἰς τοὺς παλαιούς ποιητὰς, καὶ μάλιστα εἰς τὸν Ὅμηρον. Κατ' ὀλίγον δὲ μετέπεσεν εἰς τὸ μὲ σημαίνει τὸν εἰρημικόν (Δ') προσδιορισμὸν, καὶ μάλιστα νὰ παραληφθῆ ὡς μόνιον διακριτικὸν τῶν γενῶν, καὶ ἴσως ἀπὸ πρῶτους τοὺς Στωϊκοὺς (Διογ. Λαέρ. Βιβλ. ΙΒ', Κεφ. Ι, λθ')· τότε πιθανὸν εἶναι ὅτι ἐμδῆκαμ εἰς χρῆσιν αἱ δεικτικαὶ λεγόμεναι ἀνωθυμῖαι ἀντὶ τῶν τὴν δεῖξιν πρότερον σημαινόντων ἄρθρων.

ΔΓ'. Ἀλλὰ διὰ τί ἀραγε ὠνομάσθη ἄρθρον; Ἄρθρον εἰς τὰ ζῶικα σώματα λέγεται ἢ δύο κώλων ἔνωσις ὡς εἶναι ὁ ἀγκὼν τῆς χειρός. Τὸνομα τοῦτο μὲ βάλλει εἰς ὑποψίαν μήπως δὲν εἶναι μόνον τὸ ἄρθρον, ἀλλ' ἔχει καὶ ἀντίσυχον ἄλλο τὸ λεγόμενον ὑποτακτικόν, ὅς, ἡ, ὅ· Τὸ δεύτερον ταῦτο διαρθρῶναι λόγον ἀτελῆ μὲ τὴν προηγούμενον ἔντελῆ, ταῦ ὀποῖου βάσις εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ προτακτικοῦ ἄρθρου προσδιοριζόμενον ὄνομα, ἢ καὶ ἀνάρθρως μὲν φερόμενον, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ μορῶν ταύτου δυνάμει διατιθέμενον· οἶον, Κεῖται ἀνὴρ, ὅς πρῶτος εἰσῆλατα τείχος Ἀχαιῶν. Τὸ ὑποτακτικὸν τόσον ἀναγκαίως ἀπαιτεῖ τὴν τοῦ προτακτικοῦ προὑπόθεσιν κατὰ τὴν ἀρχαίαν δεικτικὴν σημασίαν του (ἀνωτ.), ὡς, ἐπειδὴ ἐλησμονήθη αὕτη παν-

τάπασιν, ἀναγκαζόμεθα ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῶν τῶν πραγμάτων νὰ παρακαμθάνωμεν ἐπὶ τῆς ὁμιλουμένης γλώσσης δεικτικὴν ἄλλην λέξιν τὴν ἐκεῖνος λέγοντες, φέρεῖν, ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὄποιος κτλ. Ἐχει λοιπὸν τὸ ἄρθρον, εἴν δὲν ἀπατώμαι, δύο μέρη, ἢ δύο κῶλα, Προτακτικὸν καὶ ὑποτακτικόν, ἢ ἴγούμενον καὶ ἐπόμενον, ἢ ἀνταποδοτικὸν καὶ ἀναφορικόν.

ΛΔ. Ἐν δὲ τούτῳ δοθῆ, ἔπεται εὐθὺς, ὅτι ἄρθρα εἶναι ὅλα τὰ ἀναγκαίως συναρμολογούμενα μόρια εἰς τὰς ἀναφορὰς λεγόμενας προτάσεις (Λογικ. ΓΝΔ). Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ εἴπωμεν ἄρθρα οὐσιαστικά, ἐπειὶ εἶναι τὰ κατ' ἐξοχὴν ἄνομαζόμενα ἄρθρα· οἶον, Ὁ. ὅτι ἢ, ἢ, ὑπὸ τῶν ὁποίων σημαίνονται ὠρισμένοι καὶ δοκτελοδεικτημένοι τρόπον τινα οὐσίαι· καὶ ἄρθρα ποσότητος, οἶον, τέτυς, ὅσος· καὶ ποιότητος, τισῶτες, οἶος, καθὼς καὶ ἄλλος ἐπαρατήρησε πρὸ ἐμοῦ (α). Ἀλλὰ καὶ χρονικὰ ἄρθρα, τότε, ὅτε· καὶ τοπικά, ἐκεῖ, ὅπου· καὶ ὅλα τὰ σχετικὰ μόρια τὰ κατ' ἀναφορὰν καὶ ἀνταπόδοσιν διαρθρούμενα, τῶν ὁποίων ἡ δύναμις εἶναι συνδεσμική, ὡς ἄριστα μὲν ὁ Βουτμάνος ἐπαρατήρησεν ἐπὶ τῶν μορίων ὅτε, ὅποτε (β)· ἡμεῖς δὲ θέλομεν εἶπειν τὰ δέοντα εἰς τὸ περὶ Συνδέσμων. Ὅλα δὲ ταῦτα ἔχουσι μεγάλην συγγέ-

(α) Βλέπε Λεξικὸν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης παρὰ Γρηγορίου Γ. Ζαλίρογλου Θεσσαλονικέως, ἐν Παρισίοις, 1809, εἰς τὴν τούτου προδιάθεσιν σελ. 1—13.

(β) Βλέπε Βουτμάνου Ἑλλην. Γραμματικὴν ὑπὸ Στεφάνου Οἰκονόμου μεταφρασθεῖσαν, καὶ ἐκδοθεῖσαν ἐν Βιέννῃ, τὸ 1812, σελ. 494. καὶ Ἱστορικὴν Βάμβα, Σελ. 223.

νειαν εἰς τὴν σύνταξιν, καθὼς εἶναι φανερὸν ἀπὸ τοῦς περὶ τούτων συντακτικοῦς κανόνας τῆς μερικῆς γραμματικῆς. Ἴσως δὲν εἶναι περιττὸν νὰ ἐρευνησῶσι βαθύτερα οἱ τῶν τοιοῦτων ἔμπειροι τὴν περὶ ἄρθρων ταύτην γνώμην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ Ἐντωνυμίας.

ΛΕ΄.

Η Ἐντωνυμία παραλαμβάνεται εἰς τὸν λόγον ἀντι ὀνόματος, ὅχι διότι δύναται ἀδιαφόρως νὰ τεθῆ ἢ τὸ ὄνομα ἢ αὐτή· ἐπειδὴ ἴσως ἀληθεύει τοῦτο μόνον διὰ τὰς ἀναφορὰς· ἀλλὰ διότι καὶ ἐξ αὐτῆς ὡς ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου τιμος συναπαρτίζεται λόγος, καθὼς εἶναι ὁ ἐξ ἀνύματος· ἐπειδὴ δὲ ἡ ὀμιλία γίνεται διὰ σώματος πρὸς ἄλλον, ὅς τις τὴν ἀκούει· ὅταν ὁ ὀμιλῶν παριστάνῃ τί κάμνει ἢ τί σοχάζεται αὐτός, καὶ ἐπομένως εἶναι αὐτός τὸ ὑποκείμενον εἰς τὴν ἀπόφασιν· καὶ τί πρέπει νὰ κάμῃ ὁ ἀκούων, ἢ γου ἀποδίδει εἰς αὐτὸν ὡς εἰς ὑποκείμενον κατηγορουμένα τινα· τότε τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ λέγοντος καὶ τὴν τοῦ ἀκούοντος ὀνόματα ἀλλὰ δὲν τὴν ἐρμηνεύουσιν, ἀλλ' ὁ ὀμιλῶν λέγει Ἐγὼ, καὶ τὸν ἀκούοντα ὀνομάζει Σὺ. Αἱ ἀρχαιόταται λοιπὸν ἔντωνυμῖαι εἶναι ἡ Ἐγὼ καὶ ἡ Σὺ· ἡ δὲ Ὅς τοῦ τρίτου προσώπου ἐπενοήθη ἐξ ἀνάγκης διὰ νὰ σημαίνῃ πρόσωπον ἄλλο διάφορον παρὰ τὸ λέ-

γεν και τὸ ἀκούον, ἀναφερόμενον δὲ εἰς τὸν μεταξὺ τῶν δύο προσλαλούντων προσώπων λόγον.

ΛΣ. Λι ἀντωνυμῖαι αὗται Ἐγὼ, Σὺ, Ὅς ὀνομάζονται μὲν ἀπὸ μᾶς· πρῶτότυποι· ὀνομάζονται δὲ ἀπ' ἄλλας γλώσσας οὐσιαστικαὶ ἢ προσωπικαί· και πρῶτότυποι μὲν λέγονται ὡς πρὸς τὰς ἐξ αὐτῶν παραγούγους, αἵτινες εἶναι αἰ κτητικαὶ και αἱ σύνθετοι· οὐσιαστικαὶ δὲ, αἷς οὐσίας πρώτης και ἀτόμου σημαντικαί· προσωπικαὶ δὲ ὡς τὸ πρῶτον και δεύτερον και τρίτον πρόσωπον διακρίνουσαι.

ΛΖ. Ἄντωνυμῖαι δὲ παρὰ τὰς πρωτοτύπους εἶναι
 α) ὀδεικτικαὶ τῶν ἐγγύς, οἷον οὗτος, ἢ τῶν παρῶν, ἐκεῖνος β) ἀναφορικαὶ τῶν προειρημένων ὀνομάτων, αὐτός· γ) ἀόριστοι, οἷον Τίς, Ποῖός, Πάσός· δ) ἐρωτηματικαὶ, οἷον Τίς; Ποῖός; Πάσός; ε) κτητικαὶ ἀπὸ τῶν πρωτοτύπων παραγόμεναι, ἐμὸς, σός, ἐός, και φανερόνουςαι τὴν κτητορικὴν σχέσιν ἐνός ἐκ τῶν τριῶν προσώπων πρὸς τὸ πρᾶγμα, καὶ ὅποια εἶναι ἰδιάτων· ς) σύνθετοι, παραλαμβάνονται, ὅταν τὸ πρόσωπον αὐτὸ ἐνεργῇ εἰς ἑαυτὸ· οἷον, Σωφρονίζω ἑμαυτόν· ζ) ἀμοιβαῖαι, αἵτινες χρησιμεύουσιν, ὅταν δύο ἢ πλειότερα πρόσωπα ἢ πρᾶγματα ἐπενεργούσιν ἀμοιβαίως· οἷον, ἀλλήλων, ἀλλήλοισ, ἀλλήλους· ἀγαπῶμεν ἀλλήλους θέλει να εἶπη ἀγαπῶμεν ἀμοιβαίως, ἐγὼ σέ, και σὺ ἐμέ.

ΛΗ. Ὅλαι αἱ ἀντωνυμῖαι κλίνονται κατὰ γένος, παρεκτός τῶν πρωτοτύπων Ἐγὼ και Σὺ· ἢ δὲ τριτοπρόσωπος Ὅς λέγεται εἰς μόνα τὰ ἀρσενικά· τὰ δὲ θηλυκά και οὐδέτερα τρίτα πρόσωπα παριστάνονται ἀντωνυμικῶς διὰ τῶν ἢ δέ, τὸ

δὲ, ἢ αὐτῇ, αὐτὸ ὅλαι κλίνονται κατ' ἀριθμὸν πλην-
των ἁμοιβαίων, αἰτινες εἰς μόνον πληθυντικὸν ἀριθμὸν πα-
ρισύονται. Ὅλαι χωρὶς ἐξαιρέσειν κλίνονται κατὰ πτώσειν.

ΛΘ'. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ. Ὑποσυνάπτομεν ἐνταῦθα καὶ
τὰ ἀριθμητικὰ λεγόμενα ὀνόματα. Ἀριθμητικὸν ὄνομα εἶναι
τὸ σημαίνον τὴν ἔκτασιν καὶ τὸ πλάτος ἰδέας τινος (Λογικ.
ΜΙΙ') προσδιοριζομένης ἀπὸ περιτάσεις ὅλου, Εἰς τοῦτου
τὸν οἶκον εὐρίσκονται δέκα ἄνθρωποι. Εἰς ταύτην τὴν πό-
λιν εἰκαῦσι ὀγδοήκοντα χιλιάδες ἄνθρωποι. Εἶναι δὲ τού-
των, τὰ μὲν ἀπλῶς ἀριθμητικὰ, τὰ δὲ τακτικά,
τὰ δὲ ἀναλογικὰ, τὰ δὲ χρονονικὰ, τὰ δὲ ἀπροσ-
διόριστα.

Μ'. Τὰ μὲν ἀπλῶς ἀριθμητικὰ φανερόνουν ἢ ὁμοει-
δῆ ἄτομα, ἢ ὁμογενῆ εἶδη ὅλου, Πέντε ἄνθρωποι, Τρι-
άκοντα ζῶα, Πεντήκοντα σώματα ὡς αἱ μονάδες νὰ ἔ-
χωσι τὸ αὐτὸ ὄνομα. Εἰς τὸ πρῶτον παράδειγμα ἀριθμοῦνται
πέντε λογικὰ ζῶα ἔχοντα τὸ αὐτὸ ὄνομα ἄνθρωπος ὅ-
εἰς τὸ δεύτερον εἶναι δέκα, φέρ' εἰπεῖν, ἵπποι, καὶ δέκα
βάες, καὶ δέκα ὄνοι ὅλονται δὲ τριάκοντα ὄχι ἐκ τοῦ εἰ-
δικοῦ ὀνόματος βοῦς ἢ ἵππος ἢ ὄνος ἄλλ' ἐκ τοῦ γενικοῦ
ζῶον, τὸ ὅποσον ἔχουσι κοινὸν καὶ βοῦς καὶ ἵππος καὶ ὄ-
νος ὡσαύτως μὲν γενικώτερον ὄνομα σώματα ἀριθμοῦν-
ται πενήκοντα, εἴναι εἰκασι, φέρ' εἰπεῖν, ζῶα, καὶ
δέκα φυτὰ, καὶ εἰκασι λιθοί.

ΜΑ'. Τὰ δὲ τακτικά φανερόνουν τὴν πληθὺν τῶν
προηγουμένων τόπου τινός, καὶ τὸν τόπον αὐτὸν, ὅπου
εὐρίσκειται πρόσωπον ἢ πρᾶγμα μεταξὺ τῶν ὁμοειδῶν ταῦ-
οἶον, Πέμπτος ἀρχιερεὺς σημαίνει ὅτι πρὸ αὐτοῦ προη-
γοῦνται τέσσαρες ἀρχιερεῖς, καὶ μετὰ τούτους ἐπέχει τὸν

πέμπτον τάπον αὐτός * προάγονται δὲ τακτικῶς οὕτω *
 Πρῶτος, δεύτερος, τρίτος κτλ.

ΜΒ'. Τὰ δὲ ἀναλογικὰ φανερόνουςι πασάκις εἶναι τε
 μεγαλήτερον ἢ μικρότερον παρὰ ἄλλο * οἶον, Τριπλάσιον,
 τετραπλάσιον, δεκαπλάσιον, καὶ, ἐν γένει, πολλαπλάσιον *
 ἢ, Ὑποδιπλάσιον, ὑπατριπλάσιον, ὑποδεκαπλάσιον, καὶ
 γενικῶς, ὑποπολλαπλόσιον.

ΜΓ'. Τὰ δὲ χρονικὰ σημαίνουσι τὸ πλῆθος τῶν προη-
 γουμένων ἡμερῶν, καὶ Ποῖαν πρὸς ἐκείνας φυλάττει τάξιν
 ἢ, κατὰ τὴν ὁποίαν σημαίνεται ἢ διάρκεια τῆς ἐνεργείας
 ἢ τοῦ πάθους ὑποκειμένου τινος * οἶον, Δεκαταῖος ἦλθεν *
 Περσῆταιος κατεκλήθη κτλ.

ΜΔ'. Ἀπροσδιόριστα δὲ ἀριθμητικὰ εἶναι ὅσα σημαί-
 νουσι πλῆθὺς ἀκατονόματων * οἶον, Πολλοὶ, ὀλίγοι,
 πάντες, τινές, κάποιοι. Ἐδῶ, ἄς ὀναχθῶσι καὶ τὰ
 Πᾶς, οὐ πᾶς, οὐδεὶς, Τίς, εἰς τὰ ὑποκείμενα τῶν
 προσδιοριζομένων προτάσεων παραλαμβάνόμενα (Λογικ.
 ΡΜΕ', ΡΜΣ')· καὶ τὰ ἐπιμεριζόμενα δὲ ἕκαστος, ἑκάτερος,
 ἕτερος, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν σημαίνει, καθεὶς ἀπὸ
 ἄλλου * τὰ δὲ, καθεὶς ἀπὸ τούτων δύο· τὸ δὲ τελευταῖον,
 ὁ εἷς ἀπὸ τούτων δύο.

ΜΕ'. Εἶναι δὲ καὶ ἀφηρημένα ἀριθμητικὰ ὀνόματα *
 οἶον, μονάς, δυάς, τριάς, ἐπτάς, δεκάς, ἑκατοντάς κτλ.
 Ἐνότης, πολλαπλότης, παντοδαπότης κτλ.

ΜΣ'. Καὶ ταῦτα μὲν εἶναι τὰ ἀριθμητικὰ ὀνόματα * ἐξ
 αὐτῶν δὲ τὰ μὲν εἶναι ἀδιάκριτα κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν καὶ
 πτώσιν * οἶον, Πέντε, ὀκτώ, τριάκοντα * τὰ δὲ κλίνονται καθ'
 ὅλα ταῦτα τὰ τρία, ὡς γίνεταί δῆλον ἀπὸ τῆν τούτων ἐξ-
 ἑτίας· τῆς μερικωτέρας γραμματικῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ ῥήματος καὶ τῶν εἰς αὐτὸ παρεπομένων.

ΜΖ΄.

Πᾶσα ἰδέα περιέχει εἰς ἑαυτὴν πολλὰς ἄλλας, αἵτινες εἶναι οἱ χαρακτῆρες τῆς, ἢ οὐσιώδεις, ἢ ἐπουσιώδεις οἴου, εἰς τὴν ἰδέαν ἄνθρωπος ἐνυπάρχουσιν ἰδέαι ἄλλαι, οὐσιώδεις μὲν ζῶον, λογικόν, οὐσία κτλ. Ἐπουσιώδεις δὲ, μέγα, μικρὸν, λευκόν, φιλόσοφον κτλ. ἡ δὲ ἀνάλυσις τῆς ἰδέας εἰς τοὺς χαρακτῆρας τῆς γίνεται διὰ κρίσεως οἴου, Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ζῶον, λογικόν, οὐσία, ἐνεργὸς κτλ. λευκόν, φιλόσοφον κτλ. ὅπου ὡς διὰ χαρακτηριστικοῦ ἢ υπογραφικοῦ ὀρισμοῦ σαφηνίζομεν τὴν ἰδέαν τοῦ ἀνθρώπου ἀναλύοντες ἀπ' αὐτῆς τὰ γνωρίσματά της (Λογικ. ΡΑ΄), καὶ ἀποδίδοντές τα πάλιν εἰς αὐτήν. Τὰς ἀποδίδει δὲ πάντοτε ἰὸ μεταξὺ παρεπιθέμενος σύνδεσμος εἶναι, ὅστις εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ λόγου, ὡς εἶπαμεν (ΙΒ΄)· οἱ δὲ χαρακτῆρες λέγονται τότε κατηγορίαι ἢ κατηγορήματα τῆς ἰδέας, ὡς κατ' αὐτῆς λεγόμεναι, ἢ εἰς αὐτὴν ἀποδιδόμεναι. Εἶναι δὲ κατηγορήματα πόμπολλα, ὅπου ὁ σύνδεσμος καὶ τὸ κατηγορήμα εἶναι συγχωνευμένα εἰς τὴν αὐτὴν λέξιν οἴου, Ὁ ἄνθρωπος φιλοσοφεί, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ Ὁ ἄνθρωπος εἶναι φιλοσοφῶν (Λογικ. ΡΑΒ΄. Σημ. Α΄).

ΜΗ΄. Ῥῆμα εἶναι μέρος λόγου, τὸ ὁποῖον φανερώνει ἰδέας χαρακτῆρα ἀναγκαῖον ἢ ἐνδεχόμενον, ὡς κατηγορήμα ὑποκειμένου ὅρου προτάσεως, περιέχον συμπυκ-

μένως καὶ τὸν σύνδεσμον, ὅς τις τὸ συνάπτει μὲ τὸ ὑποκείμενον· ἢ δὲ σύναψις αὕτη ἐκτελεῖται ὑπὸ τοῦ συνευνοουμένου καταφατικῶν μερίου **Ναὶ**· εἰάν δὲ ὁ χαρακτήρ εἶναι ἀλλότριος τοῦ ὑποκειμένου, ἀποχωρίζεται ἀπ' αὐτοῦ, ἐνῶ προτάσσεται φανερῶς ἔμπροσθεν τοῦ ἀντίθετου μερίου **Οὐ ἢ δὲ ν.** Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔπταται.

ΜΘ. Λέγεται δὲ ῥῆμα καὶ ὁ σύνδεσμος, ὡς ἔχων ὅλους τοὺς σχηματισμούς του, ἐνῶ κυρίως εἶναι τύπος καὶ μορφή γενική παντός ῥήματος, παριστάνων τὴν σχέσιν τοῦ ὑποκειμένου πρὸς τὸ κατηγορούμενον· ἐμπορεῖ κατὰ τοῦτο νὰ ὑποβασθῆ καὶ ἀφηρημένου ῥήμα, ἐνῶ τὰλλα συγκεκριμένως παριστάνουσι καὶ τὴν τούτου δύναμιν καὶ τὴν ἰδιαιτέραν των σημασίαν· ἀλλὰ σημαίνει κάποτε ὁ σύνδεσμος οὗτος τὴν ὑπαρξιν, καὶ τότε λέγεται ὑπαρκτικὸν ῥῆμα οἶον, **Χειμῶν εἶναι, ἤγουσιν ὑπάρχει.**

Ν. **ΔΙΑΘΕΣΙΣ.** Τὸ ῥῆμα ἢ σημαίνει τοῦ ὑποκειμένου τὸν χαρακτήρα ὡς ἐνέργειαν μεταβαίνουσαν εἰς ἄλλο ἀντικείμενον (πρόσωπον ἢ πρᾶγμα) ἢ ἐπιστρέφουσαν εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐνεργεῖν· ἢ τελευταίου ἐρχομένην ἀπ' ἄλλου ἀντικειμένου εἰς τὸ τῆς προτάσεως ὑποκείμενον· ἢ φανερώνει ἀπλῶς τὴν σχέσιν τῆς ἰδέας ὡς ὑποκειμένου πρὸς τὸν χαρακτήρα τῆς ὡς κατηγορημα. Καὶ ἐντεῦθεν προκύπτει ἢ τοῦ ῥήματος διαίρεσις εἰς ἐνεργητικόν, μέσον, παθητικόν, οὐδέτερον.

ΝΑ. Ἐνεργητικὸν ῥῆμα, τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ μεταβατικόν, εἶναι τὸ σημαίνον ἐνέργειαν μεταβαίνουσαν ἀφ' ἐνός ὑποκειμένου εἰς ἄλλο· οἶον, **Διδάσκω τοὺς μαθητάς, τέμνω τὸ ξύλον.** Μέσον δὲ, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐμφαίνεται ἐνέργεια ἐπιστρέφουσα εἰς αὐτὸ τὸ ἐνεργεῖν· οἶον,

Λούομαι, κτενίζομαι, ἤγουν λούω ἑμαυτόν, κτενίζω ἑ-
 μαυτόν· Παθητικὸν δὲ, τὸ σημαῖνον ἐνέργειαν προσ-
 γυνομένην εἰς τὸ ὑποκείμενον ἀπ' ἄλλο ἐξωτερικῶς ἐνεργοῦν
 πρόσωπον ἢ πράγμα· οἶον, διδάσκομαι ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ·
 ψύχομαι ὑπὸ τοῦ ἀέρος· Ἐὰν δὲ τοιαύτη τις μετάβασις
 δὲν ἐμφαίνεται εἰς τὸ ῥῆμα· ἢ θεωρεῖται ἀπλῶς ἐνυπάρ-
 χουσάτις ἐνέργεια εἰς τὸ ὑποκείμενον χωρὶς μετάβασιν,
 καὶ τὸ ῥῆμα λέγεται ἀμετάβατον· οἶον, Βλέπω, ἀ-
 καύω, διδάσκω· ἢ δὲν γίνεται ἐπαισθητὴ καμμία ἐνέρ-
 γεια, ἀλλ' ἐμφαίνεται μόνου σχέσις τῶν ὑποκειμένου
 πρὸς τὸν χαρακτήρα του· καὶ τὸ ῥῆμα ὀνομάζεται οὐδέ-
 τερον, ὡς σημαῖνον τάχα οὔτε πάθος οὔτε ἐνέργειαν,
 ἀλλ' ἀπουσίαν καὶ τῶν δύο· οἶον, ὑγιαίνω, ζῶ.

NB. Διὰ θεσῖς τοῦ ῥήματος ὀνομάζεται ἡ ἐνὸς
 ἀπὸ τὰ εἰρημένα τέσσαρα σημασία του. Εἶναι λοιπὸν κυ-
 ρίως διαθέσεις τοῦ ῥήματος τρεῖς, ἐνεργητικὴ, μέση, πα-
 θητικὴ· οὐδέτερά δὲ διαθέσεις λέγεται καταχρησικώτερον,
 διότι καὶ κατ' αὐτὴν θεωρούμενον τὸ ῥῆμα ἄκριδέσπερον ση-
 μαίνει πάντοτε κάποιαν ἐνέργειαν· διότι καὶ ζωὴ καὶ ὑ-
 πνος καὶ ὑγεία, καὶ πᾶν ὅ,τι φαίνεται οὐδέτερον εἶναι ἀπο-
 τέλεσμα τῆς κατὰ τὸ δύν ἐνεργείας τῶν ζωτικῶν τοῦ ἀν-
 θρώπου δυνάμεων.

Σημείωσις. Τὰς δὲ λεγομένας ἐπίμεσον καὶ ὀλοσνεργη-
 τικὴν καὶ ὀλοπαθῆ κτλ. διαθέσεις, ἀφίνομεν νὰ ἔξαστάζη η
 μερικωτέρα γραμματικὴ· διότι κρέμανται αὐταὶ ἀπὸ ἐμπειρικῶς
 σχηματισμοῦς καὶ καταλήξεῖς, τὰς ὁποίας εἰσήγαγον ἢ συνήθειαι
 εἰς ταύτην ἢ ἀκαίνην τὴν γλῶσσαν.

NI. ΠΡΟΣΩΠΟΝ. Τὸ ῥῆμα, ἐπειδὴ σημαίνει κα-
 τηγόρημα ἀποδιδόμενον εἰς ὑποκείμενα διαφόρων προσώ-

πων, ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ παρισάνη καθ' ἓνα τινα τρόπον τὰ διάφορα πρόσωπα· ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ παλαιὰ καὶ νεωτέρα ἔχει συνεξυπακουόμενα τὰ πρόσωπα εἰς τοὺς διαφοροὺς προσωπικοὺς σχηματισμοὺς τοῦ ῥήματος· οἶον, λέγω, λέγεις, λέγει· ἀγὰρ τῶν Ἐγὼ λέγω, σὺ λέγεις, ἐκεῖνος λέγει. Διακρινόμενον δὲ οὕτω κατὰ τὰ τρία πρόσωπα ὑποκείμενα τοῦ ῥήματος προσωπικόν· ἀλλὰ κάποτε τὸ ὑποκείμενον κρύπτεται ὡς ἄγνωστον καὶ ἀπροσδιόριστον· καὶ τότε τὸ ῥήμα λέγεται ἀπρόσωπον· οἶον, βρέχει, βροντᾷ, δεῖ, λέγεται.

ΝΔ'. ΑΡΙΘΜΟΣ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ κατηγορήμα ἔμπορει νὰ ἀποδοθῇ ἢ εἰς ἓν ἢ εἰς πολλὰ ὑποκείμενα· ἀναγκαστὸς τὸ ῥήμα κλίνεται καὶ κατ' ἀριθμὸν· οἶον, λέγω, λέγομεν· ἐκφέρεται δὲ καὶ κατὰ δυϊκὸν ἀριθμὸν εἰς τὴν παλαιάν μας γλῶσσαν· οἶον, λέγετον, καθὼς κλίνονται εἰς αὐτὴν δυϊκῶς καὶ τὰ ὀνόματα (ἩΔ').

ΝΕ'. ΧΡΟΝΟΣ. Τὸ ῥήμα φανερόναι καὶ τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐνεργεῖ ἢ πάσχει ἢ οὐδετέρως ἔχει τὸ ὑποκείμενον· καὶ κατὰ τοῦτο διακρίνεται ἀπὸ τὰ ἐπιθέματα, τὰ ὁποῖα χρόνον δὲν σημαίνουσι· φανερόναι δὲ χρονικῶς τὸ ῥήμα ἢ τὴν διάρκειαν τῆς διαθέσεως, ἢ τὴν τελείωσιν αὐτῆς, ἢ τὴν μέλλουσαν νὰ γείνη εἰς τὸ ἐξῆς· καὶ ἀπ' ἐδῶ γίνεται φανερόν, ὅτι οἱ κύριοι χρόνοι εἶναι τρεῖς, ἐνεσῶς, παρελθῶν, μέλλον.

ΝΣ'. Οἱ τρεῖς οὗτοι χρόνοι σημαίνουσιν ὁ μὲν τὸ παρὸν, ὁ δὲ τὸ περασμένον, ὁ δὲ τὸ μέλλον ἢ ἀπολύτως, ἢ σχετικῶς. Εἰς τὸ πρῶτον λέγονται ἀόριστοι· εἰς τὸ δευτερον προσδιορίζονται δι' ἄλλων ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα θε-

λομεν εἶπεῖν παρευθὺς. Εἶναι δὲ τρεῖς μὲν οἱ ἐνεσῶτες, τρεῖς δὲ οἱ παρελθάντες, καὶ ἰσάριθμοι οἱ μέλλοντες.

ΝΖ'. Ἀόριστος ἐνεσῶς εἶναι ὁ σημαίνων ἀπολύτως τὴν κατὰ τὸ παρὸν ἐμφαινομένην διάθεσιν ἢ ἐνέργειαν ἢ πάθος. Τέλειος δὲ ἐνεσῶς εἶναι ὁ σημαίνων, ὅτι τῶρα ἔλαβε τέλος μία διάθεσις, καὶ ἤρχισεν ἄλλη ἢ τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου ἢ ἄλλου· εἰς τὴν παλαιάν μας γλῶσσαν ὁ χρόνος οὗτος ὀνομάζεται παρακείμενος· οἶον, γέγραφα, ἤγουν τῶρα ἐτελείωσα τὴν γραφὴν, καὶ ἀκούω τὸν λαλοῦντα! Παρατατικὸς ἐνεσῶς εἶναι ὁ ἐμφαίνων παράτασιν τῆς παρούσης διαθέσεως, ἐνῶ παριστάνεται ἄλλη· οἶον, γράφω, ἤγουν παρατείνω τὴν ἐνέργειαν τοῦ γράφειν· ἐνῶ σὺ ἀναγινώσκεις ἢ περιπατεῖς κτλ. ὁ χρόνος ὅμως οὗτος ἐμπορεῖ νὰ φανερώσῃ καὶ ἀσχέτως τὴν τῆς παρούσης διάθεσεως παράτασιν.

ΝΗ'. Ἀόριστος παρελθὼν εἶναι ὁ σημαίνων ἀπολύτως διάθεσιν τινα παρελθοῦσαν. Τέλειος δὲ παρελθὼν, ὁ ἐμφαίνων ἐντελῶς παρελθοῦσαν διάθεσιν, ἀλλὰ τέλος λαβοῦσαν, ὅπῃτε ἤρχισε νὰ γίνεταί ἄλλη τις καὶ αὕτη παρελθοῦσα. Παρατατικὸς δὲ παρελθὼν εἶναι ὁ φανερόνων διάθεσιν τελείαν μὲν ὡς πρὸς τὸ παρὸν, διαμένουσαν δὲ καὶ ἐπικρατοῦσαν ὡς πρὸς ἄλλην καὶ αὐτὴν παρελθοῦσαν.

ΝΘ'. Τριπλαῶς ὡσαύτως εἶναι καὶ ὁ μέλλων· διότι ἢ σημαίνει ἀπολύτως τὸ μέλλον, καὶ εἶναι μέλλων ἀόριστος· ἢ τὸ σημαίνει ἐπικρατοῦν καὶ παρατεινόμενον ὡς πρὸς διάθεσιν ἄλλην μέλλουσαν, καὶ εἶναι μέλλων παρατατικὸς· ἢ παρελθὸν καὶ τελειωμένου ὡς πρὸς ἄλλην διάθεσιν μέλλουσαν, ὡς εἶναι μέλλων μὲν πρὸς τὸ ἐνεσῶς, παρελ-

θῶν δὲ πρὸς τὸ μέλλον, καὶ τότε εἶναι μέλλον τέλειος.

Ξ'. Πῶς λοιπὸν εἶναι ὅλοι τοῦ ῥήματος οἱ χρόνοι, κατὰ τὴν θεωρίαν μας ταύτην; καὶ τὸν μὲν ἀόριστον ἐνεσῶτα δὲν ἐκγράφει διὰ τύπου χωριστοῦ οὔτε ἡ παλαιὰ οὔτε ἡ νέα γλῶσσα μας. Τὸν δὲ παρατατικὸν καὶ αἱ δύο ἐκφέρουν μὲ τὸν κατ' ἐξοχὴν λεγόμενον ἐνεσῶτα οἶον, γράφω· τὸν δὲ τέλειον ἐκείνη μὲν σημαίνει μὲ τὸν παρακείμενον οἶον, γέγραφα· αὕτη δὲ μὲ τὸν ἀόριστον ἐκείνης ἠνωμένου μὲ μόριον σημαντικὸν τοῦ παρόντος οἶον, τώρα ἔγραφα. Τὸν δὲ ἀόριστον παρελθόντα καὶ αἱ δύο σημαίνουν μὲ τὸν ἀπλῶς λεγόμενον ἀόριστον, οἶον ἔγραφα. Τὸν δὲ τέλειον, ἡ μὲν διὰ τοῦ ὑπερσυντελικαῦ, ἔγγραψα· ἡ δὲ διὰ συνθέτου τύπου τοῦ εἶχα γράψαι. Ἐκ δὲ τοῦ μέλλοντος, ἐκείνη μὲν ἐκφέρει τὸν ἀόριστον διὰ τοῦ πρώτου ἴσως μέλλοντος οἶον, Γράψω· αὕτη δὲ διὰ τοῦ συνθέτου τύπου, Θέλω γράψαι· τὸν δὲ παρατατικὸν, ἡ μὲν διὰ μέλλοντος δευτέρου, τυπῶ· ἡ δὲ διὰ τοῦ συνθέτου, Θέλω γράψαι. Τὸν δὲ τέλειον, ἡ μὲν διὰ τοῦ λεγομένου μετ' ὀλίγον μέλλοντος οἶον, Γεγραφῶς ἔσομαι· ἡ δὲ νεωτέρα πρέπει νὰ πλῶσῃ σύνθετον τύπον ἴσως τὸν Θέλω ἔχειν γεγραμμένον. Φαίνονται δὲ ὅλοι οἱ χρόνοι εἰς τὸ ἐφεξῆς διάγραμμα ἀναπληρούμενον ποῦ μὲν ἐκ τῆς παλαιᾶς, ποῦ δὲ ἐκ τῆς νεωτέρας ἡμῶν γλώσσης.